

Válečné trampoty Náchodských po bitvě na Brance a u Vysokova dne 27. června 1866.

Die památní knihy školy podrobné v Náchodě vypravuje J. K. Hraňo

Bylo po 3. hodině odpoledne ve středu 27. června r. 1866, když od Vysokova zaduněly poslední rány dělové, oznamující Náchodu a ve škerému rozchvěnému okolí, že krutá seč na Brance a u Vysokova, která téhož dne ráno mezi Prusy a našimi započala, jest ukončena. Ale nyní teprve nastaly Náchodským, jichž ovšem velmi mnoho před Prusy z města bylo uprchlo, veliké nesnáze a trampoty, které na jednotlivce tím více doléhaly, čím méně jich ve městě zbylo.

Jesté mezi bitvou přiváženi do města ranění a po bitvě přiváděny zástupy zajatých, jichž bylo do večera v městě ke 2000 mužů. Část jich umístěna v děkanském kostele sv. Vavřince na Velkém náměstí, část v kostele sv. Michala na nynější Komenského třídě a zbytek odeslán do Pruska do zajetí. Zároveň se zajatými přiváženi a přinášeni ranění, jichž bylo též do 2000 mužů.

Za těmi přivážena pak s velikou slávou ukolísaná děla rakouská. Trdný byl pohled Náchodských na ubohé raněné i z jaté a bolestné bylo jich vypravování, jak nerozumně byli na bojiště vedeni, jak hladověli a u naveni k útoku na výšiny byli hnáni a jak v rozhodné době při pronásledování byli svými vůdci zastavováni, tak že mnohý ještě ani nevystřelil, již ranami z jeho hlovek byl zasáhnut a tak teprve na zpátečním tažení byl raněn.

A nyní počalo hospodaření pruské soldatesky. V tom vynikaly zvláště pluky 37, 38. a 47. Sami myslivci, kteří před tímto pluky do města přišli, upozorňovali měšťany na jich výstřednost, vypravující o nich, jací jsou nevzdělanci, že před nimi nic neobstojí. A byli takovými, ba ještě horšími! Plenili krámy, do nichž násilně se dobyli, sbírali a kradli veškeré potraviny a nápoje nejen v domech soukromých, ale i v hostincích. Nastala brzy nouze o potraviny, jichž nikde nebyla velká zásoba, jelikož uprchlí měšťané vzali si zásoby s sebou do lesů.

Zutiví a suroví Prusáci vyhnali obyvatele, kteří doma ostali, z domů a řádili v bytech po sou sedsku: polámali a roztloukli nábytek a šatstvo i prádlo pobrali. Ale ještě mnohem hůř řádili surovci v těch bytech a domech, jichž obyvatele město opustili. Tam rozbili dveře, sebrali nábytek a vše, co kde našli, naložili na vozy svých markytánů a poslali jako válečnou kořist do blízkého Pruska.

V těch domech, kde raněných nebylo, ubytovali se po 20, 30, 50, až 200 mužích a všichni chtěli jíst a pít. Ale kde vzít, když bylo dříve vše vybráno?

Toho některé podrobné do klady. V trafice č. d. 50 zabavili Prusáci všechnu tabák a za 548 zl. kolků. Na majiteli téhož domu p. Ant. Remešovi žádali peníze a když jim nebyl po vůli, týrali ho. V kasárnách c. k. finanční strážě č. 33 rozbili dveře i okna, otevřeli násilně byt finančního komisaře Pitzmanna a úplně jej vydračovali.

Do hostince Ant. Hejly na náměstí č. 83 nahrauli se hned po bitvě veliké množství Prusáků a chtěli jíst a pít. Snášel jim, kde co měl: jídlo pivo a víno. Ale to snotřicím nestačilo. Vedrali se sklepa, kde bohopusle řádili. Ve sklepech složena byla zásoba piva a 41 vědra vína. Prusáci pili pivo, víno a různé kořalky a když byli již tak zpiti, že více nemohli, nechali víno a pivo vytéci. Mimo to sebrali přes 4000 láhví dražého vína, různých likérů a jiných nápojů,

kteří také hned do své vlasti expedovali.

Ale i s tímto lupem se ještě nepokojili a pobrali hostinské peřiny, prádlo, stolní nářadí a různé nádoby. I na své kořistvo nezapomněli a sebrali všechny zásoby slámy, sena i ovsa. Hostinský utrpěl škodu 3184 zl.

Jesté hůře však pochopil druhého dne, když do hostince uloženo bylo 200 raněných, jimž měl podati snídání. Vykláda veliteli, že muvěra vojáci všecko vydrancovali, že nemá sám, co by do úst dal, ale vykládal marně. Prusáci dopustili se na něm i té surovosti, že ho spoličkovali. A když služka nad svým pásem se slitovala a zaň prosit se jala, byla od surovců stlučena a též spoličkována.

V téměř domě v kořalkách p. Levitza otevřeli si vojáci násilně krám a pustili se do kořalky, kterou vypili. Stejným způsobem řádili v druhé kořalkě p. Jakuba Popra, kde i sud lihu vypili a co nemohli sami vypít, vypustili na náměstí.

Stejnou měrou počínali si i v ostatních hostincích v městě, sou sedlám Bělovců a v St. Městě n. M. Hluk a hlomoz rozléhal se stále, nikde odpočinek, každý byl na nohou a trnul strachy, jak zbujná soldateska ta dále bude si počínati, zvláště když velké rekvisce pro 2. a 3. těžký lazaret V. sboru, který zde pak dále ostal, započaly.

Též na zámku prince Viléma ze Schaumburg-Lippe nedánilo se lépe. Hnedle po 9. hodině objevil se tam pojednou z hlavního stanu pobočník korunního prince—Malzahn a dal si předvolati vrchního správce p. Edm. z Campe. Hrubě a velice urážlivě nařizoval mu, aby do 2. hodiny odpolední pro korunního prince a jeho průvod o 20 osobách dal připravit oběd, dále aby do čtyř hodin o nové jesle pro koně se postaral a všechna okna v zámku směrem severním pro případ se strany rakouské vyvěsiti dal. Potom vjel na koni na chodbu a sekaje šavlí do dveří, křičel: "Já vám ukážu, jak se po prusku dveře otvírají!"

Hnedle pak odebral se Malzahn odtud k raněným, jež právě z bojiště na zámek přiváželi.

Na zámku připravovali zatím nařazený oběd, shánějíce, kde co mohli. Do 2. hodiny byl oběd uchystán. Netrvalo dlouho, přihnula se celá tlupa různých hladových důstojníků a zasedla k připravenému obědu. Pobočník Malzahn byl v té době, když přišli, ještě kdesi u raněných, tak že o nich nevěděl. Když se vrátil, byli již tito důstojníci po obědě. Zvěděv, co se omylem přihodilo, rozvzteklil se nade vši míru a počínal si jako zbeřilý, jako pravý divoch. Nejprve běžel do kuchyně, zde láteřil, tloukl kuchařky svojí čepicí, pak tasil šavli a hroutil jí p. z Campe. Po té nařídil, že do 5. hod. odpůldne musí býti nový oběd přichystán, jinak že zámek zaplatí 1600 zl. pokuty.

Když mu slíbno, že zámecký hostinský p. A. Hanuš pro korun. prince, jeho průvod i pro prince Albrechta oběd připraví, pobočník se poněkud uklidnil. Hostinský také v čas oběd přichystal. Oběd ten stál 247 zl. a když se hostinský o zaplacení hlásil, řekl se mu, to že zaplatí purkmistr z města.

V té době přiváželi stále raněné vojáky na zámek a brzy byly všechny dvory jimi jakoby posety. Nemocnici zámeckou převzal štábní lékař Dr. Killisch z Wintersfeldu. První jeho prací bylo prohlášení sklepů p. Hanuše a když tam mezi prázdnými nádobami našel ještě dvě vědra piva, řekl hostinskému: "Toto pivo patří nyní mně a přikazuji vám, aby se z něho nikomu jinému netočilo!"

V té době byl pohled na zámek i město přehrný, odpuzující, zář

žejščí. Kam jen oko pohlédlo, všude jen vozy, děla, ručnice a zranění koně. V zámku i ve městě jako na bojišti po prohrané bitvě.

Druhého dne ráno — bylo to ve čtvrtek 28. června 1866 — dostalo město rozkaz, aby opatřilo chléb pro naše zajaté vojáky, z nichž mnozí již od úterku 26. června nejedli. Městští radní spěchali k pekařům, kteří doma ostali, aby ihned potřebný chléb pekli. U pekaře p. Karla Nývltu, jenž do lesů utekl, dali Prusové dům násilně otevřít, postavili před dům stráž a pod dohledem p. Ferdinanda Budycha sebrali všechnu zásobu mouky a všechnu ji spekli.

Za nějakou dobu postupovali Prusové. Dvojím proudem táhli od Náchoda, Vysokova a od zámku k studnici a Zličí. Za nimi přicházely nové posily z Kladska s komandujícími Zastrovem a majorem z Falkenhausenu, totiž: brigáda 22. gener. Hoffmanna, která v noci o 11. hod. do Náchoda přirazila a měla tyto pluky 38. a 51. pěší, čítající 6 batalionů čili 6172 muže, pak brigáda 21. generála Hanensfelda, totiž granátaický pluk slezský 10. a dolnoslezský 50., čítající též 6 praporů se 6172 muži, dále slezský pionýrský č. 6. čítající 4 setiny se 618 muži, a 2. pěší oddělení dělostřelců č. 4. se třemi bateriemi, 435 mužů a 18 děl. Vše hnalo se urýchleným krokem ku předu.

Mezi tím přibývalo ještě raněných a ukládáni do domů, na náměstí, na dvory, do zámku.

A hrůzou zachvěl se každý, komu bylo se na ubohé raněné podívatí.

"Nelze popsati bolesti," vypravuje pisatel kroniky, "rány vojínů raněných. Obličje jich byly zsinělé, oči vyhaslé, šat krví zbrocen. Tu ležel bezruký a vedle něho ležící kamarád smutným okem pohlížel na místo, kde dříve měl zdravou nohu. Jiný svjel se bolestí, pro Boha křičel o pomoc, jiný o vodu žádal, nebo o obvazek. Stejně nařkal a prosil Čech, Polák, Němec, Vlach. Ale hlasy jejich zvolna ochabovaly. Ten mluvil již pomateně, jiný umřel a jiný již byl chladnou mrtvolou. Hrůzou otfásl se každý tímto přehrným zjevem! A pruští lékaři pracují úsilovně, ale je jich málo, nemohou stačiti takovému množství raněných a ubožáků ujmají se lékaři městští. Ale i občanstvo, hrůzou a lítostí nad ubohými trpící jato, přiložilo své ruce k dlu milosrdenství. Snášely z domu sja-manšky, prádlo, obvazy, různé pokrývky, jen aby se nebožákům ulehčilo. Paní a dívky spěchaly, aby raněným rány vymyly a obvázaly. Pro raněné přivezen ke kostelu chléb, ale ten nestačil. Aspoň ještě jednou tolik kdyby ho bylo bývalo! Ale kde vzít?"

(Pokračování.)

Upřímné nabídnutí k sňatku

Z nedostatku známosti hledám touto cestou družku života. Jsem vdovec, 30 roků stár, a vlastním dobře zařízenou farmu. Hledám dívku aneb bezdětnou vdovu od 25 do 36 roků stáří. Za pňsnou mlčenlivost se ručím. Všechny dopisy adresujte pod šifrou B Pokrok Západu, Omaha, Neb. 4411

Přijmou se mladíci

k učení se telegrafní a železničnímu účetnictví. — \$50 až \$100 státního měsíčního našim graduantům, dříve školní plat nebude požadován. Po telegrafní škole velká poptávka. Šest našich škol jsou ty nejvěhlasší v Americe a jsou schváleny každým železničním úřadníkem. Nejlepší čas vstupiti do školy jest nyní. Píšte si o katalog.

Morse School of Telegraphy, Cincinnati, O., Buffalo, N. Y., Atlanta, Ga., La Crosse, Wis., Texarkana, Tex., San Francisco, Cal. (Dopíste si do některého z výše uvedených míst) 49m4

— Předplácejte se na Pokrok Západu, pouze \$1 ročně.

Písemnictví.

Nákladem "Stráže Osvojených" vydána byla "Sbírka poučných rozprav, jež z knihy "Facts Worth Knowing", vydané filosofickou jednotou v Brooklynu, přeložil Josef Jiří Král. Sbírka tato obsahuje řadu zajímavých článků, z nichž uvádíme: "Kdo jest svobodomyslný?" Napsal Louis Miller. — "Přirovnání ukřižovaného spasitele křesťanského Ježíše Krista k ukřižovanému spasiteli Indů, Kristovi Jeseovi z XIII. století před Kristem." Napsala Mrs. Josephine K. Henry-ová. — "Reforma". Robert G. Ingersoll. — "Znej sebe sama". Hugh O. Pentecost. — "Vzdělání". Kázání Rev. J. E. Robertsa v Kansas City, Mo. — "Hanba dvacátého století." L. K. Washburn. — "Doslav". Vyňatek ze spisu "Crime of Credulity" od Herberta N. Cassona. — Sbírka tato bude zajisté vítanou četbou všem svobodomyslným krajanům a není pochyby, že se o rozšíření její mezi stejně smýšlejícími přičiní. Cena výtisku jest velmi levná, pouze 10c, se zásilkou 12c. Dopíšte si pro ni na adresu Rudolf Janda, 612 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Tiskem a nákladem časopisu "Hlas" vyšel první sešit "Dějiny Čechů Amerických", sepsal Jan Habenicht. Dílo to věnováno jest spisovatelem na důkaz vděčnosti P. K. A. Blehovi. Vycházeti bude v sešitech po 50c, celoroční předplatitel na "Hlas", když pošlou na každý sešit 10c na poštovní a expediční výlohy, obdržel ilustrované "Dějiny Čechů Amerických" zdarma. V prvním sešitu pojednáno nejprve stručně o prvních českých vystěhovalcích po bitvě bělohorské, načež popsány dějiny amerických Čechů ve státu Missouri od roku 1845 až do roku 1904, zvláště pak dějiny české osady v St. Louisu. Dr. Jan Habenicht uvádí v předmluvě k "Dějinnám", že bylo jeho poctivým úmyslem a snahou jeho, nijakým sobectvím nezbarvenou, aby napsal něco, co by hlásalo českému národu, co synové jeho v dálné Americe vykonali, jakým životem žili, čím vynikali a čím hřešili, co udržovalo jejich národnost a co jim přivedlo k pádu. Praví dále, že hleděl vyličiti vše objektivně a nestranně a dáti každému to, co mu po právu náleží. Třeba vyčkat, do jaké míry spisovatel slibu svému dostal. Na dílo to lze si předplatiti u časopisu "Hlas, 1625 So. 11th St., St. Louis, Mo.

Česká lékárna a pošta

Vyhlašený lékárník pro nejspříhodnější přípravu receptů všech lékařů.

Vyrabitel HMYZOBLIJE, jistého a praktického prostředku k vyhubení štěnic, rusů, švábů atd. Cena lahve 30c

Vzorný a čistě zařízený pekařský obchod

Rud. J. Kirchner v č. 1504 William ul.

Krajané učini dobře, když počivo objednají sobě u Kirchnera. Zboží jest vždy čerstvé a chutné. Žitný chléb, rohlíky, koblihy a různé koláče, co se týče jakosti, nejsou k "bitování." O přiznání krajanů žádá 4511 RUD. J. KIRCHNER.

Johánek Bratri

první třídy saloon 1402 William ul., Omaha, Neb.

Dobrá vína, likéry a doutníky. — Chutný zákusek vždy po ruce.

Vzorně zařízený HOSTINEC

..... vlastní.....
Frank :: Semerád
16. a William ul., Omaha, Neb.
Výtečný Meisler ležák, jakož i pravé importované pivočeské stáje na čepu. Korbelova vína a nejlepší ilhovní prodráv 1 ve volném. Teplý zákusek na požádání.

Levné výlety
— PO —

Ceny okružních cest z Omahy
Buffalo, N. Y. \$26.75
Na prodej 7. až 9. července.
Pittsburg, Pa. 25.25
Na prodej 17. až 18. srpna.

Lístky do měst níže uvedených na prodej každý den, platné až do 31. října.

Chicago	\$20.00
St. Paul a Minneapolis	12.50
Montreal, P. Q.	42.85
Niagara Falls, N. Y.	41.50
Chautauque Lake, N. Y.	40.50
Duluth, Minn.	16.50
Mackinac Island, Mich.	25.75
Detroit, Mich.	34.85
Devil's Lake, No. Dak.	19.45
Alexandria, Minn.	15.25
Bemidji, Minn.	18.05
Spicer, Minn. (Green Lake)	15.35
Minnetonka Beach	13.15
Waterville, Minn.	10.50
Clear Lake, Ia.	10.70
Okoboji Lake, Ia.	9.95
Waterloo, Ia.	11.85
Cherokee, Ia.	6.85

Dodatečně k výše uvedeným zvláštní ceny do mnohých jiných měst v Minnesotě, Michiganu, Ohiu, Indianě, Pennsylvanii, New Yorku, Kanadě atd.

Rozkošné výlety po parníku z Chicago do Duluth a po Velkých Jezezech a řece St. Lawrence. Nutno si předem parník vyhraditi.

Dopíste mi o své cestě a já vám dám úplnou informaci ohledně cen, cesty, spojení atd.

W. H. BRILL
District Passenger Agent
Illinois Central R. R.,
1402 Farnam St., Omaha.

Jihozápad

Rock Island bude pořádati okružní výlety 4. a 18. července do

země blahobytu

Něco málo nad poloviční cenu za okružní cestu. Třítýdní platnost lístků s výběrem cesty tam neb nazpět. Liberální výsady k zastávkám.

Mnohá místa v
Kansasu Missouri
Nebrasce Arkansasu
Coloradu Texasu

Všechna místa v
Oklahomě a Indiánském území.

Vhodná doba prohlédnouti si toto jaro pozemky při malých výlohách. Literatura na požádání.

F. P. RUTHERFORD, D.P.A.
1323 Farnam St.
OMAHA, NEB. 47x1

Rock Island System

